

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

«Педагогика» кафедрасының 60 жылдығына арналған «ЗАМАНАУИ
ҚОҒАМ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ» тақырыбындағы
халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының
ЖИНАҒЫ

22-сәуір, 2022 ж.

СБОРНИК

материалов Международной научно-практической конференции
посвященной 60-летию кафедры «Педагогика» на тему: «СОВРЕМЕННОЕ
ОБЩЕСТВО И ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ»

22-апреля, 2022 г.

COLLECTION

of materials International scientific and practical conference dedicated to the 60th
anniversary of the department «Pedagogy» on the topic: «MODERN SOCIETY AND
PEDAGOGICAL EDUCATION»

22-April, 2022 y.

Нұр-Сұлтан, 2022

ӘОЖ 37.0

КБЖ 74.00

II 23

Редакция алқасы:

Д.Қамзабек - фил.ғ.д., профессор, Басқарма мүшесі - әлеуметтік-мәдени даму жөніндегі проректор, **Б.Ж.Сомжүрек** - «Әлеуметтік ғылымдар» факультетінің деканы, **М.П.Асылбекова** - «Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» кафедрасының меңгерушісі, п.ғ.к., профессор м.а.; **Р.К.Төлеубекова** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Қ.Шалғынбаева** - п.ғ.д., профессор; **Г.Қ.Длиббетова** -п.ғ.д., профессор; **Б.П.Сейтқазы** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Т.Атемова** - п.ғ.д., профессор; **Г.К.Шолпанқұлова** - п.ғ.к., профессор м.а., **Г.Т.Уразбаева** -п.ғ.д., профессор м.а.; **С.С.Байсарина** -п.ғ.к., доцент; **Байменова Б.С.** - п.ғ.к., доцент; **Ботабаева Ә.Е.** - п.ғ.к., доцент; **Т.С.Сламбекова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Н.П.Албытова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Балтабаева Ж.Б.** - магистр.

ISBN 978-601-337-659-2

Жинақта Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, «Педагогика» кафедрасының 60 жылдығына арналған «**ЗАМАНАУИ ҚОҒАМ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ**» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының Пленарлық мәжілісінде және «Білім беру мегатрендтері және олардың педагогтің кәсіби құзыреттілігін дамытуға әсері», «Қазақстандық педагогика болашақтың педагогтарын даярлаудың негізі ретінде», «Педагогикалық іс-әрекеттегі коллаборация бірыңғай білім беру кеңістігін дамыту ресурсы ретінде» деп аталатын секция жұмыстары бойынша тыңдалған баяндамалар қамтылды. -821бет.

ОӘЖ 37.0
КБЖ 74.00

ISBN978-601-337-659-2

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗ МІНЕЗ-ҚҰЛҚЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ

Жиенбаева Сайра Нагашибаевна

П.ғ.д., профессор

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Аннотация. В статье рассматривается актуальный вопрос формирования безопасного поведения детей дошкольного возраста, а также педагогические условия формирования культуры безопасности детей. Эффективность использования игр, проектной деятельности, ситуационно-имитационного моделирования основана на положительном опыте безопасного поведения детей дошкольного возраста. Задачи по формированию основ безопасности и безопасного поведения детей предупреждают о необходимости привить детям навыки глубокого обучения пройденным материалам, расширения их познания, укрепления кругозора, мотивации их проектной работы. Данная статья показывает, что дети дошкольного возраста играют важную роль в совершенствовании личностных способностей, становлении и развитии познавательных, посещаемых, социальных навыков и умений, кроме творческих навыков и умений.

Ключевые слова: культура безопасности дошкольников, дошкольная организация, диагностика, ситуационно-имитационное моделирование, проектная деятельность, игровой метод, семья, опыт.

Annotation. The article considers the topical issue of the formation of safe behavior of children of preschool age, as well as pedagogical conditions for the formation of a culture of safety of children. Effectiveness of game use, project activity, situational-simulation modeling is based on the positive experience of safe behavior of children of preschool age. The tasks of forming the foundations of safety and safe behavior of children warn of the need to instill in children the skills of deep learning of the materials passed, expanding their knowledge, strengthening their horizons, motivating their project work. These tasks show that preschool children play an important role in improving personal abilities, the formation and development of cognitive, visited, social skills and skills, in addition to creative skills and skills.

Key words: culture of safety of preschoolers, preschool organization, diagnostics, situational-simulation modeling, project activity, game method, family, experience

Үшінші мыңжылдықтың табалдырығында табиғаттың жойқын күштерінің көріну жиілігінің артуы, өндірістік апаттардың саны, әлеуметтік қауіпті, әр түрлі қауіпті және төтенше жағдайлар кезінде мінез-құлық дағдыларының болмауы қажеттілікті болашақ ұрпақтың өзінің қауіпсіздігі және қоршаған ортаның қауіпсіздігі, оған саналы және жауапкершілікпен қарауды қалыптастыру тетігін зерттеу қажеттілігі туындайды. «

Бұл тұрғысында Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында мектепке дейінгі білім берудің сапасын арттыру мәселесі қойылған[1]. Республиканың мектепке дейінгі білім беру мазмұнының мониторингі көрсеткендей, аталған бағдарламалар мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнының тұтастығы мен ұйымдастырылған сабақтастығын қамтамасыз ете алмағандықтан, мектепке дейінгі ұйымдардағы педагогикалық үдерістерді қамтамасыз ететін мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың бірыңғай үлгілік оқу бағдарламасы мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі отандық және шетелдік ғылым мен тәжірибелердің жетістіктерін ескере отырып әзірленген. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасында (2018) «Қауіпсіздік және қауіпсіз мінез-құлық негіздері деп көрсетілген[2]. Бұл жаңартылған бағдарламаның ерекшелігі балалардың қауіпсіз мінез-құлық негіздері және қауіпсіздік дағдыларын қалыптастыру міндет ретінде көрсетілген. Сондықтан мектепке

дейінгі балалардың қауіпсіздік және қауіпсіз мінез-құлық негіздеріін қалыптастыруға еңбектерінде қарастырылған.

Балалардың қауіпсіздік және қауіпсіз мінез-құлық негіздеріін қалыптастыруға арналған тапсырмалар балаларға өтілген материалдарды терең үйретуге, олардың танымын кеңейтіп, ой-өрісін нығайтуға, өздерінің жобалық жұмыстарын дәлелді жеткізуге дағдыландыру қажеттігін ескертеді. Бұл тапсырмалардың мектепке дейінгі балалардың жеке тұлғалық қабілеттерінің жетілуінде, шығармашылық дағдылары мен біліктерінен басқа танымдық, қатысымдық, әлеуметтік дағдылары мен біліктерінің қалыптасып, дамуында маңызды роль атқаратынын көрсетеді. Мәселен, қайшымен жұмыстың негізгі тәсілдерін меңгеру (қайшылардың арнайы қауіпсіз үлгілерін қолдану). «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасында» алғаш рет «Жеке қауіпсіздік ережелері» атты арнайы бөлім пайда болады, онда оқуға келесі жағдайлар ұсынылады: бала жоғалды немесе жоғалды; от - бұл элемент; табиғат (мінез-құлық ережелері); жаяу жүргіншілер ережелері; бейтаныс адамдармен қарым-қатынас жағдайлары [2]. Авторлар «мемлекеттік мектепке дейінгі білім беру шеңберінде баланың қауіпсіздігіне қатысты барлық мәселелерді шешу мүмкін емес» екендігіне назар аударады, сондықтан ата-аналар бұл мәселеде маңызды рөл атқарады. Сонымен бірге бағдарламаның осы бөлімін талдау ондағы барлық қауіптілік түрлері қарастырылмайтындығын көрсетеді; күнделікті жағдайлар нашар ұсынылған; ұсынылған мазмұн ересек мектепке дейінгі жасқа арналған.

Балаларды дамытудың үлгілік бағдарламасында «Денсаулық» білім беру саласында сақтық сезімін қалыптастыру, қауіпсіздік негіздері туралы білімді сіңіру қарастырылған (балаларды қауіпті сәттерден аулақ болуға, дұрыс құлауға, көздерін жарақаттан қорғау үшін оларды жануарлармен кездескенде абай болуға үйретеді, улы өсімдіктер, қауіпті сұйықтықтар және т.б. туралы түсініктерін дамытады, бейтаныс адамдармен кездескенде өзін қалай ұстау керектігін үйретеді). Бұл бағдарламаның авторлары жас кезінен бастап балалардың өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін қарастырады.

Мектеп жасына дейінгі балалар үшін (3 жастан бастап) баланың жеке қауіпсіздігі туралы білім мен дағдылардың шамамен мазмұны ұсынылған; «Қауіпсіздік» тақырыбы бойынша әр жас кезеңіндегі даму көрсеткіштерін сипаттауға әрекет жасалды. Өкінішке орай, екпін аға мектепке дейінгі жаста жасалған, тұрмыстық қауіптіліктер жеткілікті түрде ескерілмеген. Осылайша, бұл бағдарламалар мектепке дейінгі орта жастағы балалардың қауіпсіздік ережелері туралы идеяларының жоғары мазмұнын қамтамасыз етеді, бірақ ұсынылған білім мен дағдылар жүйеленбейді, ақпараттың негізгі бөлігі ересек жастағы адамдарға беріледі деп болжануда.

Мұның бәрі балалардағы қауіпсіз мінез-құлықты қалыптастыру бойынша жұмыста тек жалпы бағыт береді, бірақ кезектілікті де, көлемін де, әртүрлі жас топтарындағы жұмыс әдістерін де, табыстарды бағалау критерийлерін де ашпайды. Баланың қауіпсіз мінез-құлық ережелерін меңгеруі. Бүгінгі мақалаға мұрындық болған ел арасында болып жатқан балалардың апатқа, қайғылы жағдайларға ұшырауы. Бұл бағытта балаларды, ата-аналарды сақтаныратын алдын алу жұмыстарын жандандыру іс-шаралары қажет. Оның ішінде ақпараттандыру, сауаттылығын жетілдіретін зерттеулер қажет. Елімізде Мектепке дейінгі орта жастағы балалардың қауіпсіз мінез-құлқын қалыптастыру проблемаларының психологиялық, педагогикалық зерттелу дәрежесі жеткіліксіз, әдістемелік құралдары азшылық.

Мектепке дейінгі орта жастағы балалардың қауіпсіз мінез-құлқын тәрбиелеу туралы ата-аналарға арналған кітаптар, брошюралар және мақалаларға талдау жасалды, бұл мұндай әдебиеттердің жеткіліксіз екенді байқалды. Тек ресейлік, шетелдік басылымдарда отбасына нақты ұсыныстар бар, бірақ олардың мазмұны балалар мен бейтаныс адамдар арасындағы, көшедегі, табиғаттағы қауіпті құрайды. Біздің елімізде зерттеулер жоқтың қасы. Дейтұрғанмен, Нүсіпбекова М. И., Сейілғазина С.А. Қауіпсіз мінез-құлық негіздері. Әдістемелік нұсқау. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы бойынша мектепалды дайындық тобы мен сыныбы педагогтеріне арналған. – Алматы кітап

баспасы, 2017. атты әдістемелік құрал жарық көрген[3]. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жалпыға міндетті мемлекеттік білім беру стандарты мен үлгілік бағдарламада көрсетілгендей қауіпсіздік мінез-құлық негіздері үш бөлімнен: «Жеке бас гигиенасы», «Дұрыс тамақтану», «Қауіпсіздік ережесі» тұрады. Ал қауіпсіздік ережесі бөлімі «Үйдегі қауіпсіздік», «Көшедегі қауіпсіздік», «Табиғат аясындағы қауіпсіздік» сияқты бөлімшелердің қалай жүзеге асырылу нұсқаулығы қолданыста келеді. Дегенмен, қазіргі өмірдегі жағдайларды талдасақ, тұрмыстағы қауіпсіздік ережелерді білмегендіктен балалардың жарақат алуы, өміріне қауіпті жағдайлар кездесіп отыр. Әлеуметтік желілерде бұл мәселенің психологиялық, педагогикалық тұсы қозғалмайды. Осы тұрғыдан балалардың қауіпсіз мінез-құлқын қалыптастыру мәселесі төңірегінде ғылыми жаңалықтар, алдын алу мәселесі, сақтық шаралары талқылануы қажет деп санаймын. Бұл бағыттағы елеулі қадам «Мектеп жасына дейінгі балалар қауіпсіздік негіздері» оқу-әдістемелік құралының пайда болуы. Ол мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік стандарты жобасы негізінде жасалған. Бұл тәрбиешілерді ең маңызды әлеуметтік-педагогикалық міндетті шешуге бағытталған - баланың бойында әртүрлі күтпеген жағдайларда адекватты мінез-құлық дағдыларын қалыптастыруға бағытталған алғашқы бағдарлама. Бағдарламаларда алты бөліммен қарастырады: 1. Бала және басқа адамдар. 2. Бала және табиғат. 3. Бала үйде. 4. Балалардың денсаулығы. 5. Баланың эмоционалдық әл-ауқаты. 6. Көшедегі бала. Авторлар блоктарды таңдау қауіпті топтарға негізделген мүмкін болған жағдайда баланың болу орнына байланысты жағдайлар; бірінші рет әлеуметтік қауіпті блок анықталды; салауатты өмір салты және психикалық денсаулық туралы білім. Бағдарламаны құрастырушылар оның мазмұны барлық бөлімдерде жүзеге асырылуы керек деп атап өтеді. Егер қандай да бір бөлім түсіп кетсе, онда балалар қоршаған әлемнің қауіп-қатерінен қорғалмаған. Сонымен қатар, авторлар балаларға қауіпсіздік ережелері туралы білім көлемін жеткізіп қана қоймай, мектепке дейінгі орта жастағы балалардың қауіпсіз мінез-құлықты игеруіне көп көңіл бөлу маңызды екенін атап көрсетеді. Аталған ерекшеліктерін ескере отырып, өмір қауіпсіздігі бойынша білім беру бағдарламаларына қойылатын талаптарға сүйене отырып, мектеп жасына дейінгі балаларға арналған бағдарламада әр түрлі қауіпті жағдайдағы білім, жеке қауіпсіздік дағдыларын сипаттау қажет және осы жастағы балаларда қалыптастыру үшін маңызды сақтық шараларын сақтау қажеттілігіне деген көзқарас.

Бағдарламаны жүзеге асыру үшін барабар жұмыс әдісі қажет. Авторлар балаларды қауіпсіздік ережелерімен таныстырудың көптеген әдістері мен тәсілдерін ұсынатын «Мектеп жасына дейінгі балалар үшін қауіпсіздік негіздері» бағдарламасы бойынша ұсыныстар ерекше маңызды. Тәрбиешілер мен ата-аналарға көмек ретінде әдістемелік құрал жарық көрді, сабақтардың рефераттарымен және жұмыстың басқа түрлерімен, сондай-ақ балаларға арналған кітап-альбомдармен. Жақында басқа әдістемелік әзірлемелер пайда болды. Мектепке дейінгі балалық шақ орталығында әдістемелік ұсынымдар да берілген. Мектепке дейінгі ұйым жағдайында балалардың қауіпсіз мінез-құлық негіздерін қалыптастыру әдістемелік ұсынымдары – Астана, 2018 ж. – 6 бет. жарық көрді [4].

«Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің Хабаршы журналында» және халықаралық конференция материалдарында балалардың қауіпсіз мінез-құлқын тәрбиелеудің өзектілігін, тиімді әдістерін көрсеткен С.Н.Жиенбаеваның мақалаларын айтуға болады [2,24-6]. Бұдан басқа үлгілік бағдарлама бойынша мектепке дейінгі ұйымның тәжірибесінде енгізу нәтижелері туралы мақалалар да жарияланып отырған. Ұсынылған жұмыс формалары, әдістері мен тәсілдері мектепке дейінгі орта жастағы балалардың қауіпсіз мінез-құлық тәжірибесін дамытуға бағытталған емес, қауіптілік пен сақтық көздері туралы білімді игеруге баса назар аударылатындығын ескеру қажет. Мектепке дейінгі қауіпсіз мінез-құлық негіздерінің бірінші компоненті. Сонымен, қазіргі кезде мектеп жасына дейінгі балалар арасында тұрмыстағы қауіпсіз мінез-құлық тәжірибесін қалыптастырудың оңтайлы педагогикалық шарттарын анықтау мәселесі өзекті және нашар дамыған.

Бала қозғалыс еркіндігіне ие бола салысымен қоршаған ортаны зерттей бастайды, ол қарап қана қоймайды, тыңдамайды, иіскейді. Ол қолын тигізеді, дәмін көреді. Ол

басқалардың қателіктерінен сабақ ала алмайды. Ол оларды өзі жасауы керек (С.М. Мартынов). Бірақ хатты дәптерге қате жазу бір басқа: оны сызып тастауға немесе өшіруге болады. Тағы бір нәрсе, бала розетканың «ішін» бұрағыш немесе тырнақ салу арқылы тексереді. Бұл өмірде бір рет болуы мүмкін. Бұл уақыт соңғы болуы мүмкін ... Сұрақ туындайды: мектеп жасына дейінгі балалар саналы түрде қауіпсіз мінез-құлық тәжірибесін жинақтай алады ма? Орта мектепке дейінгі жасты ғалымдар жас дамуының ең қиын және қарама-қайшы кезеңі ретінде анықтайды, ол ерте жастан ересек мектепке дейінгі жасқа ауысудан, балаға бірқатар маңызды неоплазмалардың қалыптасуынан тұрады. Мектепке дейінгі орта жастағы балалардың таңқаларлық ерекшеліктерінің бірі - бұл алдын-ала ойластырылу, озбырлық, психикалық процестердің мақсаттылығы (Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев,

А.А. Люблинская және т.б.). Зейіннің тұрақтылығы едәуір артады, бұл баланы еркін және жағдайға адекватты етеді, әр түрлі іс-әрекеттерді орындау кезінде өзін жақсы бағдарлауға мүмкіндік береді (А.Б. Запорожец). Алайда, 4 жастағы баланың жүйке процестері әлі де жетілдірілмеген. Қозу процесі басым; шартты тежелудің әртүрлі түрлерін қалыптастыру салыстырмалы түрде қиын. Сондықтан, зерттеушілер атап өткендей, орта мектепке дейінгі жастағы балаларды мінез-құлық ережелерін сақтауға үйрету үшін оларға не істеуге болатынын, не істеуге болмайтынын түсіндіру жеткіліксіз. Оларды тиісті іс-әрекеттерде үнемі жүзеге асыру қажет[8].

Екінші жағынан, С.Б. Петрина өмірдің 5-ші жылын мінез-құлық әдеттерінің белсенді қалыптасу кезеңі ретінде анықтайды. 4 жастан бастап балалар жақсы және жаман, жақсылық пен зұлымдық және т.с.с. сияқты іргелі ұғымдарды игере алады. Бірқатар зерттеулер өмірдің бесінші жылындағы балаларда айқын идеялардың қалыптасуы зерттелетін құбылыстарға дұрыс қатынасты тәрбиелеуге, олардың мәні туралы түсінікті дамытуға мүмкіндік беретіндігін көрсетті (А.Б. Запорожец, Х.Х. Поддяков, С.Б. Петрина) және т.б.). Төрт жасар балалар біртіндеп ауызша нұсқауларға сәйкес күрделі әрекеттерді орындауға үйренеді. Олар жаңа білімді тікелей қабылдау арқылы ғана емес, сонымен қатар ауызша суреттеу мен түсіндіру арқылы игере бастайды (А.Б. Запорожец). Сонымен, осы жастағы балаларда мінез-құлық нормаларын игеру үшін сөйлеу негіздері бар. Сонымен қатар, осы кезеңде физикалық белсенділік артады және баланың физикалық мүмкіндіктері артады, бұл қызығушылықтың артуымен, тәуелсіздікке деген ұмтылыспен бірге балаларды жиі басым жұмыстарды орындауға итермелейді. Әлі де жеткіліксіз тәжірибесі бар, 4 жасқа дейінгі мектеп жасына дейінгі бала ересектердің мінез-құлқына еліктейді, олардың іс-шараларына белсенді түрде қатысуға тырысады. Ата-аналарына еліктей отырып, балалар тұрмыстық техниканы өз бетімен пайдалануға тырысады; ұлдар - кесу, кесу, бұзу; қыздар - тігу, тоқу, кесу және т.б. Бірақ мұндай белсенді қызмет әрдайым жақсы аяқтала бермейді. Тәжірибенің жеткіліксіздігі жарақатқа әкеледі.

Қауіпсіздік ережелерін игеру мен іске асырудың сәйкес мотивациясының қалыптасуы, зерттеушілер атап өткендей, қауіпсіз мінез-құлықтың жағымды көзқарастарын тәрбиелеудің алғашқы кезеңі ретінде қызмет етеді. Сонымен бірге, қолда бар білім мен дағдылардың мазмұны үй жағдайында қауіпсіздікті қамтамасыз ету; диагностикалық механизм жоқ (мазмұнын игеру критерийлері мен деңгейлері, ақпарат жинау әдістері); балалардың тұрмыстағы қауіпсіз мінез-құлық тәжірибесін дамытуға ықпал ете отырып, жұмыс әдісін толықтыруды және нақтылауды талап етеді. Сонымен, біз дамытып отырған педагогикалық шарттар кешенінің мақсаты, ең алдымен, мектепке дейінгі білім берудің міндеттерінің бірі - балалардың қауіпсіз мінез-құлықын тәрбиелеуге байланысты (Н.Н. Авдеева, А.А. Баранов, Г. Казанцев), Т.С.Грядкина, В.Г.Каменская, О.Дж.И.Князева, В.Сапронов, Р.Б.Стеркина және басқалар).

Сонымен, психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді талдау көрсеткендей, мектепке дейінгі орта жастағы балалардың қауіпсіз мінез-құлық тәжірибесін қалыптастыру мүмкін және қажет, яғни. оларға қоршаған ортада қауіпсіз өмір сүру туралы білім мен дағдыларды жинауға көмектесу (қауіпсіздік ережелерін үйрену). 4 жастағы балалар қауіпсіз мінез-құлық

мотиві, яғни «өйткені бұл маған қажет», «өйткені бұл менің денсаулығымға, маған керек», «мен басқаларға үлгі болуым керек» және т.б. жауап береді [3].

Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді талдау оңтайлы педагогикалық жағдайлардың дамуын күнделікті өмірде, жұмыс кезеңдерінде қауіпсіз мінез-құлық тәжірибесін қалыптастыру жолдарын айқындау ретінде ұсынуға мүмкіндік береді, оны баланың өздігінен өтуі оның дамуына ықпал етеді. Осыларды негізге ала отырып, мектепке дейінгі орта жастағы балалардың тұрмыстағы қауіпсіз мінез-құлық тәжірибесін қалыптастырудың моделін және шарттарын ұсынамыз. Бұл жағдайда балада мінез-құлық ережелерін үйрену және тиісті тәжірибе жинақтау процесі қалай жүретінін ескеру қажет. Танымдық іс-әрекет қоршаған ортаны тану процесі ретінде баланың мінез-құлық қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Галперин, Н.Ф. Талызина және басқалар интериоризацияны, ақыл-ой іс-әрекеттерінің ассимиляциясын қамтамасыз ететін компоненттерді сипаттаңыз, олардың біртіндеп орындалуы, соның негізінде білім мен дағды қалыптасады. Қорыта айтқанда, тұрмыстағы қауіпсіз әрекет білімі мен біліктілігі мазмұнын қолжетімді меңгеру тізбектілігі мектепке дейінгі балалардың тұрмыстағы қауіпсіз әрекеті тәжірибесін қалыптастырудың кезеңдік әдістемесі, Ата-аналар мен тәрбиешілердің баламен өзара әрекеті болып табылады. Осыған сүйене отырып, баланың қауіпсіз мінез-құлық тәжірибесін игеруге бағытталған эксперименттік әдістеме кезең-кезеңмен жүзеге асырылуы керек: *бірінші кезеңде* балаларды қызықтыру, тұрмыстық қауіпсіздік ережелері туралы білімдерін жаңарту, нақтылау және жүйелеу маңызды;

II кезеңде балалардың өміріне ережелерді енгізу, олардың өмірлік жағдаяттардағы көріністерінің алуан түрлілігін көрсету, мектепке дейінгі орта жастағы балаларды осы ережелерді қолдана білуге үйрету қажет;

III кезеңде, алынған білім мен дағдылардың негізінде (ережелерді сыртқы талаптардан ішкі мотивтерге айналдыру) нақты практикалық әрекеттерді саналы түрде меңгеруге болады.

Әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – 2016, Астана

2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы- Астана, 2016

3. Нүсіпбекова М. И., Сейілғазина С. А. Қауіпсіз мінез-құлық негіздері. Әдістемелік нұсқау. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы бойынша мектепалды дайындық тобы мен сыныбы педагогтеріне арналған. – Алматы: кітап баспасы, 2017.

4. Жиенбаева С. Н. Мектепке дейінгі ұйым жағдайында балалардың қауіпсіз мінез-құлық негіздерін қалыптастыру әдістемелік ұсынымдары – Астана, 2018 ж. – 6 бет.

5. Арустамов Э. А. Безопасность жизнедеятельности. - М.: "Дашков и К", 2001.

6. Садретдинова А. И. Формирование культуры безопасности жизнедеятельности у старших дошкольников посредством проектирования педагогических условий/ А. И. Садретдинова // Успехи современного естествознания. – 2008. – № 8.